

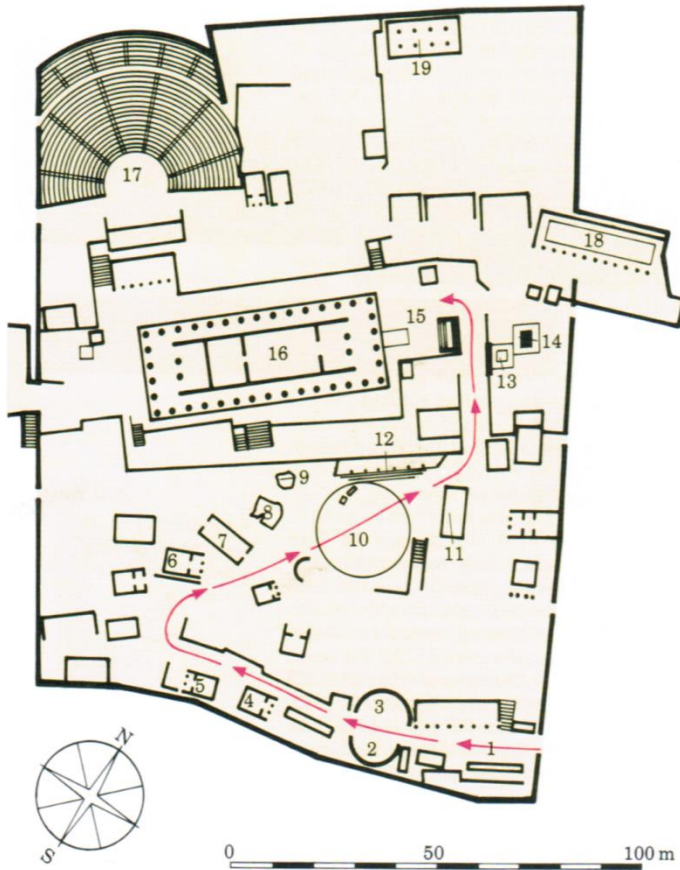
Etapp 7

Från alfa till Antigone

Staffan Edmar

Etapp 7

Plan över tempelområdet i Delfi. Processionsvägen kantas av monument, bl.a. 5 Sifniernas skattehus, 6 Atenarnas skattehus, 9 Naxiernas sfinx, 12 Atenarnas stoa, 16 Apollontemplet och 17 Teatern.

Delfi, Apollons hemvist

Delfi ligger högt uppe på sluttningen av berget Parnassos, som reser sig 2 457 meter över havet och har en vacker utsikt mot Korintbukten. År 548 f.Kr. förstördes Delfis Apollontempel av en brand. Förlusten av det berömda orakeltemplet drabbade hela den grekiska världen och dess omedelbara återuppbyggande ansågs som en angelägenhet för alla greker. Från alla håll strömmade pengar in, bl.a. från kungarna Kroisos av Lydien och Amasis i Egypten, vilket vittnar om oraklets stora ryktbarhet även utanför Grekland.

Det nya templet stod färdigt år 505 f.Kr. och var nära 24 x 60 meter stort med 6 x 15 kolonner i peristylen. Det var byggt i dorisk stil. I det östra gavelfältet framställdes Apollons högtidliga ankomst till Delfi tillsammans med sin moder Leto och sin syster Artemis i en vagn dragen av fyra hästar.

Tempelområdet var på båda sidor om processionsvägen fyllt av samlingshus för delegationer från olika städer, s.k. skattehus – det fanns över 20 stycken – , och längs hela vägen stod kolonner, statyer och stayetter. Ett av de vackraste skattehusen var *ön Sifnos skattehus* i jonisk stil med två karyatider (kvinnofigurer) mellan ingångssidans hörnpelare. Runt byggnaden löpte en 64 cm hög fris och i gavelfälten fanns reliefutsmyckningar: östsidans fält föreställde Herakles och Apollons kamp om den delfiska trefoten.

Av *atenarnas skattehus* är så pass mycket bevarat att det har kunnat återuppbyggas. Metoperna, som hade en reliefutsmyckning, är alla återfunna och kopior är uppsatta på den rekonstruerade byggnaden, bl.a. återges på nord- och västsidorna tio av Herakles bragder (originalen finns i museet). I närheten av det stora Apollontemplet finns lämningar av den tio meter höga joniska kolonn som bar en *sfinxstaty*, en gåva från ön Naxos. Man kan också se rester av en polygonal mur (byggd av stenar med många hörn), längs vilken *atenarnas stoa* (byggnad med kolonnader) sträckte sig 28 meter lång. På slutningen ovanför templet stod en stor bronsskulptur föreställande en *körsven med sitt fyrspann*. Den begravdes vid en jordbävning och undgick därför plundring. Skulpturen skänktes av en prins från Syrakusa till minne av hans seger. Detta fynd liksom fynden i övrigt från utgrävningarna i Delfi förvaras i det lokala museet, som är ett av Greklands förnämsta.

Nära templeområdet finns ett flertal källor, av vilka *Kastalia* är den mest kända. I nordvästra hörnet av helgedomen ligger *teatern* med plats för 5 000 åskådare. Nordväst om själva templeområdet ligger *stadion*. Där anordnades vart fjärde år de pytiska spelen (firande av Apollons seger över draken Python). Tävlingarna ägde rum i idrott och musik men även hästkapplöpningar förekom i en hippodrom nedanför Stadion.

Apollontemplet i Delfi i dorisk stil, i basen 24x60 meter, från år 505 f.Kr. Utsikten över Pleistosdalen är magnifik.

I nordvästra hörnet av tempelområdet i Delfi ligger teatern med plats för ca 5 000 åskådare.

Sigmatisk aorist och dess infinitiv *aktivum och medium*

Som framgått används tempus imperfekt i grekiskan för att skildra något i det förflutna och beteckna att handlingen inte är avslutad utan befinner sig i en process. *Aorist indikativ i huvudsats* används däremot för att beteckna inträdande handling i dåtid och att handlingen är avslutad (*aoristisk aspekt* på handlingen). Valet av imperfekt eller aorist beror på hur textförfattaren ser på handlingen.

En sigmatisk aorist består av

- 1 ett **augment**, typiskt för indikativ av alla historiska tempus, se imperfekt (Ettapp 4)
- 2 ett **suffix** **σ** som skjuts in mellan stam och personändelse. Stamvokalen förlängs om denna är kort (t.ex. **ἔ-ποιή-σ-** av **ποιέω** 'göra')
- 3 personändelserna **-α** jag, **-ας** du, **-ε** han/hon/den/det, **-αμεν** vi, **-ατε** ni, **-αν** de

Ursprungligen hade den sigmatiska aoristen i indikativ de historiska person-suffixen: **-ν** jag, **-ς** du, **-** han/hon/den/det, **-μεν** vi, **-τε** ni, **-ν** de. Efter stammens **-σ** blev ändelsen **ν** i 1:a person emellertid stavelsebildande och övergick från **-σν** till **-σα**. Detta **-α** blev ett slags temavokal i nästan alla andra former av sigmatisk aorist indikativ.

Här nedan följer böjningsmönstret för *sigmatisk aorist indikativ aktivum*, respektive *medium* (aorist passivum behandlas i Ettapp 8). När det gäller den högra rutans personändelser i medium, är som du ser dessa desamma som i imperfekt medium (t.ex. **-μην**, **-το**, **-ντο**)!

Aorist av λούω jag tvättar	Aorist. medium av λούομαι jag tvättar (mig)
ἔ-λουσ-α jag tvättade	ἔ-λουσ-ά-μην jag tvättade (mig)
ἔ-λουσ-α-ς du tvättade	ἔ-λούσ-ω (<α-σο) du tvättade (dig)
ἔ-λουσ-ε han, hon etc. tvättade	ἔ-λούσ-α-το han, hon tvättade (sig)
ἔ-λούσ-α-μεν vi tvättade	ἔ-λουσ-ά-μεθα vi tvättade (oss)
ἔ-λούσ-α-τε ni tvättade	ἔ-λούσ-α-σθε ni tvättade (er)
ἔ-λουσ-α-ν de tvättade	ἔ-λούσ-α-ντο de tvättade (sig)

REAGERA PÅ AUGMENT och -σα/-σε !

Endast aorist indikativ har augment. *Sigmatisk aorist infinitiv aktivum* av λούω heter **λούσ-αι** 'att tvätta'. *Sigmatisk aorist infinitiv medium* av λούομαι 'jag tvättar (mig)' blir **λούσ-α-σθαι** 'att tvätta (sig)'.

Imperativen aktivum lyder **λούσ-ον** vid tilltal av en person, **λούσ-ατε** vid tilltal av flera!

Uppgift 7:1 Översättningsmeningar

- 1 Οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας τῇ ἐν Σαλαμῖνι μαχῇ.
- 2 Ὁ ἄνεμος ἀπεκίνησε τὰς μελαίνας νεφέλας, ὥστε ὁ ἥλιος διέλαμψεν.
- 3 Βούλομαι τήμερον τιμῆσαι τὴν μητέρα μου.
- 4 Κῦρος ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησε ἐν τῷ παραδείσῳ.
- 5 Τὴν ἐπιστολὴν ἐπέμψατε παρὰ τὸν ὑμέτερον πατέρα.
- 6 Ἐδήλωσάν σοι τὴν ὁδόν.
- 7 Ἀλέξανδρος ἐκέλευσε τοὺς ἄνδρας φυλάξαι τὸ στρατόπεδον.

-
- 1 Ἕλλην, Ἕλληνας, ὁ grek, hellen - νικάω jag segrar
Πέρσης, Πέρσου, ὁ perser - ἐν *prep. med dat.* i, vid - Σαλαμίς, Σαλαμῖνος, ἡ Salamis, en ö - μάχη, ης, ἡ slag, strid
 - 2 ἄνεμος, ἀνέμου, ὁ vind - ἀπο-κινέω jag rör, driver bort;
elision av ο: ἀπ-εκίνησε - μέλας, μέλαινα(< *μέλαν-ja), μέλαν, gen. μέλανος etc. svart - νεφέλη, ης, ἡ moln, jfr ty. Nebel - ὥστε (följdkonjunktion) så att - ἥλιος, ἡλίου, ὁ sol - δια-λάμπω jag lyser igenom, fram
 - 3 βούλομαι *medium* jag vill - τήμερον idag - μήτηρ, μητρός, μητρί, μητέρα, ἡ moder - τιμάω jag hedrar
 - 4 ἀριθμός, οὗ, ὁ tal, räkning - παράδεισος, ου, ὁ park, djurgård - ποιέω jag gör
 - 5 παρὰ *prep. m. ack.* 'till' - πατήρ, πατρός, πατρί, πατέρα ὁ fader
 - 7 κελεύω jag befäller - ἀνὴρ, ἀνδρός, ὁ man - φυλάττω jag bevakar, *fut.* φυλάξω, *aor.* ἐφύλαξα, se *Etappp 5, Futurum, Anmärkning* - στρατόπεδον, ου, τό läger

Atenarnas rekonstruerade skattehus i Delfi. Metopernas reliefer föreställer bl.a. Herakles bragder (på skattehuset kopior, originalen i Delfimuseet).

Det östra gavelfältet i ön Sifnos skattehus i Delfi. Det föreställer Herakles och Apollons kamp om den delfiska trefoten, som Apollons prästinna enligt traditionen satt på när hon gav sina orakelsvar.

Sigmatiskt aoristparticip

Detta particip böjs som 3:e deklinationens substantiv med **ς** i nominativ singularis, ordtyp **γίγας, γίγαντ-ος**, dock får participet i femininum ett för femininum utmärkande suffix **-ια: αντ-ια**, som sedan utvecklas till **-ασα**. Denna femininändelse böjs som första deklinationens ordtyp **θάλαττα, θαλάττης, θαλάττη, θάλατταν** (ändelsen **α** innehåller genom avljud ett kort **α** i nom. och ack. och ett långt **α > η** i gen. och dat., vilket påverkar accenten).

Aoristparticip anger ofta en handling som i tiden föregår predikatet och en första översättning av aoristparticipet kan vara 'efter att ha ...', jfr exemplet nedan: **λούσ-ας** 'efter att ha tvättat' (**λούω** 'jag tvättar').

<i>Singularis</i>	Maskulinum	Femininum	Neutrum
Nominativ	λούσ-ας	λούσ-ασ-α*	λούσ-αν
Genitiv	λούσ-αντ-ος	λουσ-άς-ης	λούσ-αντ-ος
Dativ	λούσ-αντ-ι	λουσ-άς-η	λούσ-αντ-ι
Ackusativ	λούσ-αντ-α	λούσ-ασ-αν	λούσ-αν
<i>Pluralis</i>			
Nominativ	λούσ-αντ-ες	λούσ-ασ-αι	λούσ-αντ-α
Genitiv	λουσ-άντ-ων	λουσ-ασ-ῶν	λουσ-άντ-ων
Dativ	λούσ-α-σι(ν)	λουσ-άς-αις	λούσ-α-σι(ν)
Ackusativ	λούσ-αντ-ας	λουσ-άς-ας	λούσ-αντ-α

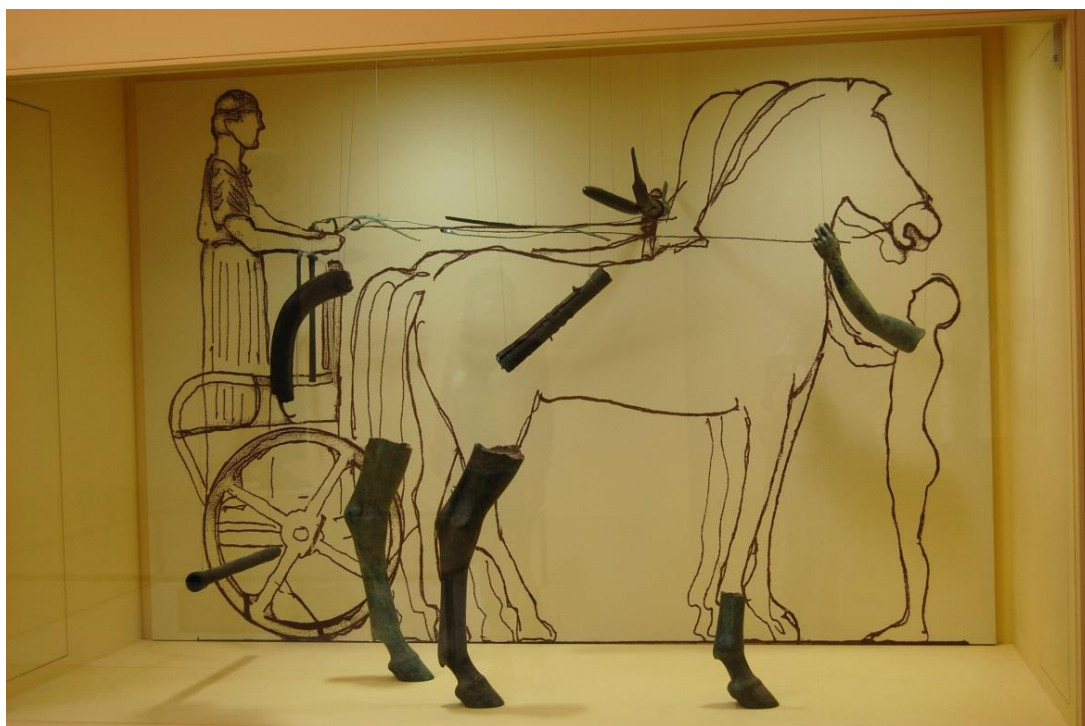
*I femininum får aoristmorfemet **-αντ** ett för fem. sing. utmärkande suffix **-ια: -αντ-ια**. **τj** blir så **σ** och **ν** faller med samtidig förlängning av **α**. Resultatet blir för femininum nominativ singularis: **-ασ** + femininändelsen **α**.

Likartat böjs **πᾶς, πᾶσα, πᾶν**, gen. **παντός, πάσης, παντός** etc. 'all, hel, varje'

Den sigmatiska aoristens particip i *medium* utgörs av verbstam, aoristsuffixet **-σ-**, aoristens temavokal **α** och tillägget **-μενος**. Aoristparticipet i *medium* heter: **λου-σ-άμενος, λου-σ-αμένη, λου-σ-άμενον** etc. Grundöversättning av aoristparticipet i *medium* blir alltså 'efter att ha tvättat (sig)'.

Del av bronsskulptur som föreställer körsven med fyrspann, funnen i Delfi. Ögonen av glas och stenar, hårbandet silversmyckat, läpparna ursprungligen av rödfärgad koppar.

Bronsskulpturen begravdes vid en jordbävning och förstördes delvis. På en av utställningsrummets väggar i museet i Delfi har man sökt göra en skiss av hur skulpturen ursprungligen kan ha sett sig.

Tematisk aorist och dess infinitiv *aktivum och medium*

En annan typ av aorist är *den tematiska aoristen* som kan sägas motsvara de moderna språkens **starka verb**. Den tematiska aoristen utmärks av en *förändrad verbstam*. Tematisk aorist har vidare temavokaler och personändelser precis som imperfekt och har som varje historiskt tempus ett augment i indikativ.

Här ges tre exempel på hur en tematisk aoriststam kan vara bildad:

Presens

Tematisk aorist

φεύγ-ω 'jag flyr'	ἔ-φύγον 'jag flydde' (aoriststam genom avljud)
λέγ-ω 'jag säger'	εἶπ-ον 'jag sade' (byte av basmorfem), jfr lat. <i>fero, tuli</i>
λαμβάν-ω 'jag tar'	ἔ-λαβ-ον 'jag tog' (aoriststam utan infix och suffix)

Av verbet **φεύγω** 'jag flyr' visas här *imperfekt aktivum* (presensstam- **φευγ-**) och *tematisk aorist aktivum* (genom avljud modifierad aoriststam - **φύγ-**):

Imperfekt: augment + presens-stam φευγ = 'befinna sig på flykt'	Tematisk aorist: augment + aoriststam genom avljud φύγ = 'ta till flykten'
ἔ-φευγ-ον jag befann mig på flykt	ἔ-φύγ-ον jag tog till flykten
ἔ-φευγ-ες du befann dig på flykt	ἔ-φύγ-ες du tog till flykten
ἔ-φευγ-ε han/ hon befann sig på flykt	ἔ-φύγ-ε han, hon tog till flykten
ἔ-φεύγ-ομεν vi befann oss på flykt	ἔ-φύγ-ομεν vi tog till flykten
ἔ-φεύγ-ετε ni befann er på flykt	ἔ-φύγ-ετε ni tog till flykten
ἔ-φευγ-ον de befann sig på flykt	ἔ-φύγ-ον de tog till flykten

Som tidigare nämnts används aorist indikativ i huvudsats för att beteckna inträdande handling i dåtid och för att ange att handlingen är avslutad.

Tematisk aorists infinitiv aktivum heter **φύγ-εἶν** 'ta till flykten' (notera accenten), jfr med *presens infinitiv aktivum* **φεύγ-ειν** 'vara stadd på flykt'.

REAGERA PÅ **AUGMENT** och **AORISTSTAM** !

Utifrån en tematiska aoriststam som **λιπ-** (av **λείπω** 'jag lämnar') ska också illustreras hur *tematisk aorist medium* bildas. Personändelserna är desamma som för imperfekt medium: **ἔλιπόμην** 'jag lämnade (mig)', **ἔλίπου** 'du lämnade (dig)', **ἔλίπετο** 'han/hon lämnade (sig)', **ἔλιπόμεθα** 'vi lämnade (oss)', **ἔλίπεσθε** 'ni lämnade (er)', **ἔλίποντο** 'de lämnade (sig)'.

Tematisk aorist infinitiv medium heter **λιπ-έσθαι**, jämför med *presens infinitiv medium/passivum* **λείπ-εσθαι**. Notera att det endast är aorist indikativ som har augment, inte aorist infinitiv!

Uppgift 7:2 Översättningsmeningar (6 tematiske aorister)

- 1 Ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων καὶ οἱ ὀπλίται αὐτοῦ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἐχθρῶν ἦσαν.
- 2 Ὅτε δὲ ἐνταῦθα ἦσαν, οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦς **εἶδον** καὶ κραυγῇ **ἦλθον** ἐπὶ τὸν στρατηγὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ.
- 3 Ὁ δὲ στρατηγὸς καὶ οἱ ὀπλίται αὐτοῦ τὰ ὄπλα **ἔλαβον**.
- 4 Ἡ μὲν μάχη δι' ὅλης τῆς ἡμέρας χαλεπὴ ἦν ἀλλὰ οἱ ἐχθροὶ **ἔφυγον** καὶ τὰ ὄπλα **ἔλιπον**.
- 5 **Ἔτυχε** δὲ τῆς νίκης ἡ στρατιὰ τῶν Ἀθηναίων.

-
- 1 **στρατηγός**, οὗ, ὁ fältherre, strateg - **Ἀθηναῖος**, ου, ὁ atenare - **ὀπλίτης**, ου, ὁ soldat, hoplit, *om böjning av substantivet se* Etapp 3 - **χώρα**, ας, ἡ land - **ἐχθρός**, οὗ, ὁ fiende
 - 2 **ὅτε** *tidskonjunktion* då - **δέ** = 'och' eller 'men' - **ἐνταῦθα** där **ὄρώ** 'jag ser', *tematisk aorist* **εἶδον** (aorist med basmorfembyte, jfr eng. *go, went*) - **κραυγή**, ἥς, ἡ skrik; *κραυγῇ dat. instrument. med rop* - **ἐπὶ** *prep. m. ack.* 'till, mot' - **ἔρχομαι** *Deponens* jag kommer, *tematisk aorist* **ἦλθον** (aorist med basmorfembyte) - **μετά** *prep. m. gen.* 'tillsammans med' (*μετ'* = elision av **α** framför vokal) 'dem (som var) tillsammans med honom'
 - 3 **ὄπλον**, ου, τό (oftast i plur.) vapen - **λαμβάνω** jag tager *tematisk aorist* **ἔλαβον** (presensstam bildat med infix och suffix)
 - 4 **μέν** behöver här inte översättas - **μάχη**, ης, ἡ strid - **διὰ** *prep. m. gen.* 'genom, med' - **ὅλος**, η, ον hel - **ἡμέρα**, ας, ἡ dag - **χαλεπός**, ἡ, ὄν svår, häftig - **ἀλλά** men
 - 5 **τυγχάνω** jag råkar på, uppnår, *m. gen.*, *tematisk aorist* **ἔτυχον** **στρατιὰ**, ᾶς, ἡ krigshär, armé

Joniskt kapital på kolonn, som idag är placerad som prydnad på tempelområdet i Delfi.

Hästar framför vagn från sydfrisen på sifniernas skattehus i Delfi.

Tematiskt aoristparticip

Utiifrån en tematiska aoriststam som **λιπ-** (av **λείπω** 'jag lämnar') ska nu visas hur participet till sådan aorist ser ut.

Den tematiska aoristens particip **α κ τ ι ν υ μ** skrivs i *nominativ* **λιπών, λιποῦσα, λιπόν,** *genitiv* **λιπόντος, λιπούσης, λιπόντος** etc. ('efter att ha lämnat' = eng. having left ...) och böjs, bortsett från accenten, som presens participet **λείπων, λείπουσα, λείπον.**

Den tematiska aoristens particip **μ ε δ ι υ μ** har följande utseende **λιπόμενος, λιπομένη, λιπόμενον,** *genitiv* **λιπομένου, λιπομένης, λιπόμενον** etc. 'efter att ha lämnat (sig) ...') och böjs som presens particip medium **λειπόμενος, λειπομένη, λειπόμενον.**

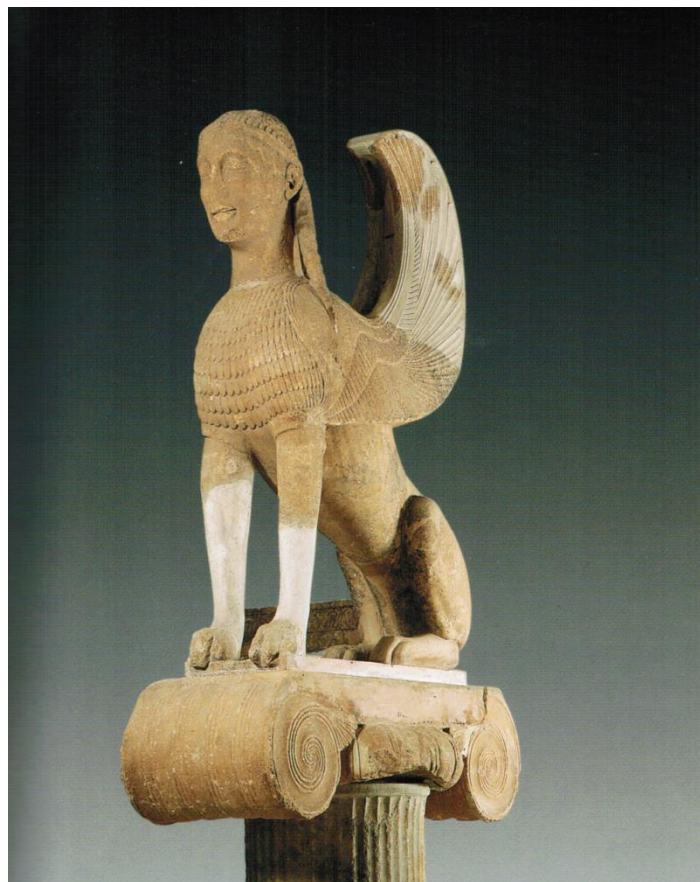
Uppgift 7:3 Exempel på olika slag av particip

- 1 Οἱ πελσταταὶ ἔρχονται εἰς τὴν μάχην, ὅπλα πάντα ἔχοντες.
- 2 Κολάζομεν πάντας τοὺς ἁμαρτάνοντας ἀνθρώπους.
- 3 Ὁ στρατηγὸς ἀτροίζει στρατεύμα ὡς τοῖς πολεμίοις πολεμήσων.
- 4 Οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς εἰς μάχην πορευσόμενοι.
- 5 Κύρος ταῦτα εἶπων ἐκαθέζετο.

-
- 1 πελστατής, οὗ, ὁ lättt beväpnad soldat, peltast - ἔρχομαι jag går
ὅπλον, ου τό vapen (*ofta plur.*) - ἔχω jag har ἔχοντες *pres. part.*
πᾶς, πᾶσα, πᾶν, gen. παντός, πάσης, παντός varje, all, hel
 - 2 κολάζω jag bestraffar - ἁμαρτάνω jag felar, begår brott - ἀνὴρ,
ἀνδρός, ὁ man
 - 3 ἀτροίζω jag samlar - στρατεύμα, στρατεύματος, τό krigshär
ὡς *adverb* 'såsom', vid futurum particip för att utmärk avsikt: 'för att'
πολεμέω jag krigar emot, bekrigar, *med dativ*
 - 4 παρα-σκευάζομαι jag gör mig i ordning - πορεύομαι jag tågar,
marscherar, beger sig
 - 5 λέγω jag talar, *tematisk aorist* εἶπον - καθέζομαι jag sätter mig

Atenarnas stoa i Delfi vid muren intill Apollontemplet

Sfinxen från ön Naxos har ett lejons kropp och ben, en fågels vingar och en kvinnas huvud.

Participen som satsförkortning

Particip som satsförkortning förekommer ofta i grekiskan. Sådana particip finns även i svenskan, t.ex. '*Visslande* går *han* vägen fram'. Den svenska satsförkortningen låter sig också utvecklas till en hel sats: '*Medan han visslar* går *han* vägen fram'. Om tempus ändras till förfluten tid säger vi '*Visslande* gick *han* vägen fram' eller '*Medan han visslade* gick *han* vägen fram'.

Presens particip betecknar samtidig handling. Ett grekiskt presens particip kan översättas på olika sätt. Enklarest är att behålla participkonstruktionen i svenskan. Men satsförkortningen kan också återges med (1) en relativ bisats, (2) en bisats som inleds med en konjunktion, vanligen 'när', 'eftersom', 'om' eller 'fastän'. Även (3) ett prepositionsuttryck kan tänkas.

Οἱ ἄνδρες θηρεύοντες τόξα καὶ οἰστοὺς ἔχουσιν.	'Männen, <i>som jagar</i> , har bågar och pilar.'
(ἄνῆρ, ἄνδρός, ὁ man;	'Männen har bågar och pilar, <i>när de jagar</i> .'
θηρεύω jag jagar; τόξον, ου,	'Männen har bågar och pilar
τό både; οἰστός, οὖ, ὁ pil)	<i>under jakt</i> .'

Futurum particip betecknar en framtida handling:	
Θηρεύσων εἰς τὴν ὕλην βαδίζω.	'När jag <i>ska jaga</i> , går jag till skogen'
(ὕλη, ης, ἡ skog;	'Eftersom jag <i>avser att jaga</i> , går jag till skogen'
βαδίζω jag går)	'Jag går till skogen <i>för att jaga</i> '.

Aoristparticip betecknar föregående handling:	
Θηρεύσαντες οἴκαδε βαδίζουσιν.	'Sedan de <i>har jagat</i> , går de hem'
(οἴκαδε hem)	'De går hem <i>efter att ha jagat</i> '
	'De går hem <i>efter jakten</i> '.

Om de grekiska predikaten i de föregående tre meningarna ändras till förfluten tid (ἔχουσιν > εἶχον, βαδίζω > ἐβάδισα, βαδίζουσιν > ἐβάδισαν) översätts participen självfallet på följande sätt: 'Männen hade bågar och pilar, när de *jagade*', 'När jag *skulle jaga*, gick jag till skogen', resp. 'Sedan de *hade jagat*, gick de hem.'

Uppgift 7:4 Ytterligare språkliga övningar

- 1 ἦλθον, εἶδον, ἐνίκησα.
 - 2 Σώσουσί σε κινδυνεύοντα.
 - 3 Πάντων χρημάτων ὁ φίλος τό κράτιστον ἐστίν.
 - 4 Ξέρξης στράτευμα μέγα ἤγετο
ὥς καταδουλωσόμενος τὴν Ἑλλάδα.
 - 5 Οἱ ἄνδρες ταῦτα τὰ δένδρα κόψουσιν.
 - 6 Οἱ Ἀθηναῖοι διώξουσι τούτους τοὺς πολεμίους.
 - 7 Βοηθήσω τούτοις, οἱ βοήθειαν χρήζουσιν.
 - 8 Ἡ βασίλεια ἐτελεύτησε βασιλεύσασα πολὺν χρόνον.
 - 9 Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν γράψαντες ἐπέμψατε παρὰ
τὸν ὑμέτερον πατέρα.
-

- 1 ἔρχομαι jag kommer, *fut.* ἐλεύσομαί *tem. aor.* ἦλθον - ὁράω jag ser, *fut.* ὄψομαι, *tem. aor.* εἶδον - νικάω *sigmatisk aor.* jag segrar
- 2 σῶζω jag räddar, *fut.* σώσω, *aor.* ἔσωσα - κινδυνεύω jag svävar i fara
- 3 χρήμα, χρήματος, τό ting - φίλος, φίλου, ὁ vän - κράτιστος, η, ον starkast, bäst
- 4 ἄγω jag för, *fut.* ἄξω, *aor.* ἤγαγον; ἤγετο *imperf. medium:* förde med sig - καταδουλόω jag underkuvar, *här medium* jag gör (någon) mig underdånig, jfr δοῦλος slav - Ἑλλάς, ἄδος, ἡ Hellas
- 5 κόπτω jag hugger, fäller (se Etapp 5 Futurum, Märk *j-suffix* i presensstam: **κοπ-ι-ω**), *futurum* κόψω, *aorist* ἔκοψα
- 7 βοηθέω jag hjälper (*styr dativ*) - βοήθεια, ας, ἡ hjälp
χρήζω jag önskar
- 8 βασίλεια, ας, ἡ drottning - τελευτάω jag slutar, dör
βασιλεύω jag regerar (βασιλεύσασα *aorist particip*)
- 9 γράφω jag skriver - παρὰ (*prep. m. ack*) till - πέμπω jag skickar

Ynglingarna Kleobis och Biton av Polymedes, ca 600 f.Kr. Enligt Herodotos (I, 31) drog dessa i vagn sin moder till Heras helgedom i Argos och fick som tack av gudinnan ett stilla insomnande i en lugn död.

Nikestaty som sannolikt varit en gavelspets (akroterion) på det första Apollontemplet i Delfi, ca 600 f.Kr.

F A C I T

Uppgift 7:1

- 1 Grekerna besegrade perserna genom slaget vid Salamis.
- 2 Vinden drev bort de svarta molnen, så att solen lyste fram.
- 3 Jag vill idag hedra min moder.
- 4 Kyros gjorde en räkning av hellenerna i parken.
- 5 Ni skickade brevet till er far.
- 6 De visade vägen för dig.
- 7 Alexander befallde männen att bevaka lägret.

Uppgift 7:2 (6 nya verb: tematisk aorist)

- 1 Atenarnas strateg och hans soldater var i fiendernas land.
- 2 Då de befann sig där, fick fienderna syn på dem och under rop kom de mot fältherren och dem som var med honom.
- 3 Strategen och hans soldater grep sina vapen.
- 4 Striden var under hela dagen häftig, men fienderna tog till flykten och lämnade kvar sina vapen.
- 5 Atenarnas här/armé vann segern

Uppgift 7:3

- 1 Peltasterna tågar till striden med alla (sina) vapen.
- 2 Vi straffar alla människor som begår brott.
- 3 Strategen samlar en här för att strida mot fienderna.
- 4 Atenarna gjorde sig i ordning för att bege sig till strid.
- 5 Kyros sade detta och satte sig (sedan) ned.

Uppgift 7:4

- 1 Jag kom, jag såg, jag segrade.
- 2 De kommer att rädda dig om du svävar i fara.
- 3 Av alla ting är vännen/en god vän det bästa.
- 4 Xerxes förde med sig en stor här i avsikt att lägga Hellas under sig.
- 5 Männen kommer att fälla dessa träd.

- 6 Atenarna kommer att förfölja dessa fiender.
- 7 Jag ska hjälpa dem, som önskar hjälp.
- 8 Drottningen slutade sina dagar efter att ha regerat en lång tid.
- 9 Efter att ha skrivit detta brev skickade ni det till er far.

Slutuppgift för Etapp 7

När du är färdig med övningsuppgifterna 7:1, 7:2, 7:3 och 7:4, översätt följande meningar!

Använd - om det behövs - den alfabetiska ordlistan i Från alfa till Antigone!

1 Οἱ ναῦται πολλὰς νήσους ὤκισαν. (οἰκίζω jag koloniserar)

2 Εὐξάμενοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπορεύοντο. (εὐχομαι jag ber en bön)

3 Οἱ Πέρσαι ἦλθον (ἔρχομαι 'jag kommer') ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀθηναίων.

4 Οἱ Ἀθηναῖοι τὰ ὄπλα τῶν ἐχθρῶν εἶδον (ὁράω jag ser).

5 Οἱ δὲ Ἕλληνες τοὺς Πέρσας νικήσαντες τὴν Ἑλλάδα ἔσωσαν.

6 Στενὴ [ἔστι] ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὕρισκοντες αὐτήν.*

*στενός, ἡ, ὄν trång - πύλη, ης, ἡ port - τεθλιμμένη (*adjektiv i fem.*) smal - ἀπ-άγω jag leder (bort); ἀπάγουσα är presens particip som är attributivt med bestämd artikel - ζωὴ, ἥς, ἡ liv - ὀλίγος, ης, ὀν liten, få εὕρισκω jag finner